

УДК 008

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ: ФІЛОСОФСЬКИЙ АСПЕКТ

Ростислав Поліщук

*Львівський національний університет імені Івана Франка,
вул. Університетська, 1, Львів, 79000, Україна,
філософський факультет, кафедра теорії та історії культури
e-mail: teatrolizovanuy@gmail.com*

Досліджено, що такі науки, як філософія, соціологія, культурологія, політологія розглядають питання ідентичності в контексті іншої проблеми – глобалізації. Однак, доведено: зводити зростання актуальності питання ідентичності лишень до одного процесу глобалізації неможна. Адже, культурна ідентичність належить до вагомих етапів та процесів культурного устрою кожної спільноти і ґрунтується на тому, що люди – не тільки механічні носії тих чи інших потреб та інтересів, а й психологічні індивідуальності. Саме це й потребує їхнього об'єднаного співіснування.

Ключові слова: феномен ідентичності, персональна ідентичність, ідентифікація, самосвідомість.

У статті зосереджено увагу на опрацюванні феномену ідентичності з позиції філософського знання зарубіжними мислителями, що в подальшому допоможе дослідити феномен української культурної ідентичності. Цей підхід дасть змогу осмислити ідентичність у руслі класичної філософії та сучасної філософської думки. Отже, проблема феномену ідентичності розглядається з огляду його взаємозв'язку з філософськими категоріями “свідомість”, “відповідальність” (Дж. Локк, Д. Юм, Р. Декарт); “свобода” (Г. Лейбніц, Г. Гегель); “проблема “Іншого” (у феноменології Е. Гуссерля, сучасному екзистенціалізмі). У сьогоднішній філософії (Х. Арндт, Е. Левінаса, Дж. Ролз та ін.) аналізується питання іншого не лише як рівного, а й фундаментально відмінного, що веде до філософського осмислення культурного плюралізму як умови спільного існування.

Перші спроби філософського дослідження ідентичності – самосвідомості зробили філософи Нового часу, зокрема представники емпіричного напрямку Дж. Локк і Д. Юм, котрі вперше оперували терміном “ідентичність”, поєднавши його з процесом індивідуалізації в епоху Модерну. На думку Дж. Локка, ту саму особистість творить не одна і та ж субстанція, а одна і та ж свідомість. Він заперечує тезу, що душа творить ідентичність, і вказує на пам'ять як визначного чинника тотожності. Дж. Локк пов'язує ідентичність з поняттям відповідальності людини за свої вчинки на засадах пам'яті про них [6, с. 285]. Учений також вперше пов'язав поняття ідентичності з поняттям відповідальності людини за вчинки на основі пам'яті про них (це дає змогу ідентифікувати їх як власні діяння) у контексті етично забарвленого самоствердження відповідальної особистості. Так, починаючи з Дж. Локка, концептуальні структури аналізувалися в контексті традиційної філософської проблеми душі й тіла. Він доводив, що існує відмінність між поняттями «бути людиною» і «бути особистістю». Людина є організмом, чия тотожність визначається його цілісністю, згідно зі справді властивою йому сутністю. Але організм не тотожний особистості – остання може радикально змінитися. Тобто ідентичність людини й ідентичність особистості принципово різні ідеї.

То яка ж підстава ідентичності? Мислитель відповідає: “цілісна особистість існує, коли забезпечено достатньо цілісність свідомості від минулого до майбутнього, — тобто за умови, що особистість пам’ятає попередні стани свідомості й планує майбутні стани свідомості, які разом можуть бути сформовані у безперервний і нерозривний потік” [4]. Таке припущення не доповнювалося детальним поясненням особистості, оскільки Дж. Локк вважав, що ми маємо достатнє інтуїтивне знання природи свідомості, отже, йому не потрібно нагадувати про неї.

Відмінність існує між «людиною» як позначенням члена людського роду і «особою» як розумною та самосвідомою істотою, що може уявити себе як існуюча в часі; відмінність належить до найцікавіших аспектів локківського міркування. Учений стверджує: персона зберігається, незважаючи на зміну частин її тіла, адже ці частини життєво об’єднані в одній і тій же мислячій істоті. Так, тотожність людини – це участь в одному і тому самому житті неперервно змінюваних частин матерії, котрі одна за іншою органічно зв’язуються з одним організмом. У протилежному випадку, вважає філософ, буде складно визнавати однією людиною зародок і дорослого, божевільного і того, що має здоровий глузд. Дж. Локк застосовує соматичний критерій для ідентичності у вигляді людини, але психологічний критерій для ідентичності як персони. Так, особа, котра перебуває в комі, не знає ані, що вона особистість, ані, що вона психологічно пов’язана в часі. Таке ж можна сказати про немовлят і старців. Навряд чи ми зможемо знайти значущі відношення, які поєднують коматозного хворого та здорового – одну і ту ж людину. Однак міркування здорового глузду у тому, що раннє дитинство, стареча немічність і перерви у психологічному житті розглядаються частиною життя цієї особистості. Водночас, зауважують дослідники, заслуга філософа у демонстрації твердження: персональної ідентичності не потрібно збігатися з життям організму. Така теза отримала значний розвиток в наші дні в межах розвідок неолоккіанців [4, с. 2].

Проблема персональної ідентичності у філософії історично становить точку перетину низки центральних філософських проблем: як може одна річ зберігатися тотожною собі в різні проміжки часу; питання природи й сутності Я, самосвідомості; що саме пов’язує індивід з перспективою власного майбутнього існування, виживання або безсмертя. Найпоширенішим варіантом постановки проблеми є те, з чого складається ідентичність особистості в часі, або види її критеріїв. Субстанціалістський варіант вирішення проблеми (підстава тотожності особистості – її Я як субстанція, що зберігається незмінною, попри множинність досвіду та мінливість існування), започаткований від аристотелівського поняття «первинної субстанції», описаної в «Категоріях» [5]. Це поняття «конкретного індивідуума», здатного залишатися тотожним собі в процесі якісних змін, суб’єкта предикатів, самого собою не застосованого добудь-якого суб’єкта. Увага античності зосереджена на безсмертній душі, що була джерелом сталості, віддільною від тіла як джерела зміни. Християнство ж формує ідею персони у вигляді індивідуального центру вибору та дії, ідентичність котрої була важлива перед настанням Страшного суду. Особистість мала постати перед ним єдиною, а її життю також притаманна єдина локалізація, єдине джерело відповідальності. Отже, в античній філософській традиції тотожність – характеристика значущіша, ніж відмінність. Існуюче тотожне лише самому собі й іншому існуючому, така тотожність заперечує відмінність, а також інше буття.

Персональна ідентичність, як самостійна проблема, досліджена у працях Д. Локка і Д. Юма [12]. Пояснення ґрунтується на основі безперервності власного сприйняття, що пов’язано з оформленням ліберально індивідуалістичних умонастроїв у

європейській думці XVII–XVIII ст. Інтерес філософії до персональної ідентичності спричинений дискусіями про християнську доктрину воскресіння та християнським і секулярним світоглядом, котрі розгорнулися в той період. Численні труднощі визначили підвищену увагу до здатності персони існувати як самодетермінуюча автономна істота й змінюватися, але залишатися однією і тією ж самою персоною. Оскільки здоровий глузд допускає, що критерієм ідентичності особистості є ідентичність її тіла, то така позиція мала небагато прихильників серед філософів. На наш погляд, це можна пояснити складністю дуалістичних уявлень про людину, які простежуються з часів Декарта.

Формування механічної картини світу в процесі наукової революції XVII – XVIII ст. зумовлювало постановку проблеми того, наскільки людина підпадає під дію механічних закономірностей. З одного боку, це істота, що володіє свободою волі й здатна ефективно управляти своїми афектами. З іншого – вона має душу, яка позбавляє її надійного місця в розчленованому та бездушному світі. Декарт, підрозділивши фізичну і психічну субстанції, вважав: підставою тотожності особистості є *cogito* (лат. мислю, думаю; *praesens indicativi activi* – лат. інфінітива *cogitare* — мислити, думати), що є одночасно причиною і центром самосвідомості, проста субстанція, активність котрих обумовлюється зовнішніми подіями. Тобто в основі ідентичності особистості, за Декартом, покладено ототожнення себе з мислячою субстанцією. Полеміка Локка і Юма з Декартом визначила головні напрями обговорення проблеми ідентичності, які домінували впродовж наступних століть – субстанційно трансцендентальний і емпірично-аналітичний. Усвідомленню такої обставини, що ідентичність особистості не може представляти лише окремих випадків ідентичності – тілесний чи матеріальний, сприяли два чинники. По-перше, кожна особистість має пам'ять, і це допомагає їй пам'ятати: вона тотожна собі, адже моя впевненість у тому, що ця інша людина є та ж сама, яку я бачив учора, ґрунтується на тому, що я бачу перед собою одне і те ж тіло; моє знання про те, що я є та сама особистість, що вчора зробила певні дії, ґрунтується на пам'яті, а не на моїй тілесній подібності зі «вчорашньою», своєрідною. По-друге, саме персональній ідентичності ми надаємо особливого значення, зокрема у випадку більшості речей, з котрими ми стикаємося; точна подібність настільки ж добра, настільки ж тотожність: коли мій годинник, виглядає так само, як той, що куплений учора, то мені все одно, чи це той самий годинник, чи його дублікат. Зауважимо: низка практичних ситуацій (страх усіх батьків, що їх дитину підмінять в пологовому будинку, проблеми психологічної осудності злочинців) переконують в абсурдності припущення, немовби людині байдуже – продовжить вона (або її близькі) своє існування саме як себе самої або як своєї досконалої копії [5].

Поява ідей щодо людської самості, її відмежування від зовнішнього світу, а також концепту суб'єктивності, яка містить чіткий відбиток соціальних відносин, призвели до виникнення своєрідного методологічного підходу до аналізу ідентичності. Цей теоретичний напрям, розглядаючи людську самість і суб'єктивність, переважно спирається на трактування суб'єкта як одиничності. У вченні про монади Г.-Ф. Ляйбніцберге за висхідне положення, що кожна самопрезентуюча суб'єктивність зосереджена на самій собі та уявляє світ як ціле своїм унікальним способом. Він зазначає: «Я вважаю, що кожна індивідуальна субстанція відбиває весь весвіт цілком на свій манер, її подальший стан є наслідком (хоча часто й вільним) попереднього стану, коли б у світі існували лише Бог та вона сама». Фундаментальний логічний принцип, сформульований Ляйбніцем: «якщо дві речі ідентичні одній і тій самій речі, то, вони повинні бути ідентичними між собою» [7, с. 275]. Його ідеї і судження стануть основою

визначення особистісної ідентичності, зокрема принцип тотожності індивідуальної субстанції, тотожності особистості, тілесної ідентичності.

Звернемо увагу на обґрунтування проблеми ідентифікації з позиції феноменологічної філософії, в тому числі, філософських поглядів Е. Гуссерля, Е. Левінаса. У феноменології проблема ідентифікації розгортається насамперед в аспекті інтерсуб'єктивності. Розглянемо феноменологічну філософію Е. Гуссерля, з якої бере витоки поняття “інтерсуб'єктивність”. У його філософії застосовано поняття “чистого Я”. У ньому немає жодних істотних компонентів; воно не підлягає опису – “чисте Я” і більше нічого. “Чисте Я” постає як певна ідеальна самотожня точка, абсолютно порожня, а це означає, що вона є ідентичною, адже її порожнеча не допускає несамототожності. “Чисте Я є висхідною очевидністю, котра залишається абсолютно тотожною за дійсної та можливої зміни переживань” [3]. “Я” залишається самотождним, оскільки воно порожнє і становить певну монаду, в якій немає ніяких інших атрибутів, крім основопокладаючої самототожності, і завдяки якій може вибудовуватись все інше – різні інтенційні акти, переживання, й відповідно, картина світу. Отже, ідентичність, або самототожність, “чистого Я” не проблематизується Гуссерлем, а просто констатується. Трансцендентне Я перебуває поза світом, є джерелом, що конститує смисл цього світу і смисл буття людини у цьому світі. Свідомість трансцендентального Я розгортається винятково в діалозі зі самим собою завдяки здатності розщеплюватись на частину, яка спостерігає, і на частину, яка спостерігається, – на Я, трансцендентальне стосовно світу, та Я, занурене у світ. Це останнє Я – невід'ємна частина світу, відіграє роль Іншого. Свідомість трансцендентального Я стає джерелом власного змісту.

Насправді, в наш час побудова межі між Своім і Чужим опинилась перед можливістю заміни одного іншим. Ми легко використовуємо чужі думки, смисли, вважаючи їх своїми, хоча Своє віддаляється від нас. Своє опиняється поза нами, а Чуже – всередині мого Я. Саме Чуже сприяє власному сприйняттю й усвідомленню самотутності. У цьому зіставленні Свого та Чужого може постати і зміцнення власної ідентичності, й зміни та руйнування. У Чужому для мене завжди присутня небезпека самовтрати [9, с. 61]. Отже, культура інших досяжна для мене і моїх співтоваришів лише через своєрідний “досвід Іншого”, особливе занурення в чужинне (моє відчуття цього Чужого) для мене культурне людське співтовариство і в його культуру. В поглядах Гуссерля розрізняється Своя та Чужа культури. Зрозуміти та пізнати культуру іншого суб'єкта можна лише через “досвід Іншого”. Для того ми повинні простежити його минуле. Людина завжди перебуває у певній культурній традиції. Традиція, за Гуссерлем – механізм соціального й культурного успадкування, і це забезпечує зміну поколінь, суспільний зв'язок і взаємодію індивідів. Саме традиції відкривають нам “дух народу”, оспільнюють те, що поєднує покоління, – їх об'єднує національна культура.

Одна з перших зробила спробу застосувати нарративний метод для аналізу ідентичності Х. Арндт. Вона пояснювала нарративність засобом, за допомогою якого «Я» індивідуалізується, а його дії ідентифікуються. У такий спосіб, виявляється, особа, котра ці дії здійснила. Отже, внаслідок певних дій не лише досягаються специфічні цілі, а й розкривається ідентичність діючої особи, що розуміється як множинність. Зазначимо: акцентується саме на дії, адже «ситуацію людини» вчена аналізує крізь призму того, що людська активність невіддільна від її існування. Дія розуміється як комунікативна взаємодія, допомагаючи людині залучитись до соціального контексту, а світ загалом – простір, створений справами і промовама людей. Дія та мова мають дуже тісний зв'язок, бо в кожному людському акті апіорі міститься відповідь на питання «Хто ти?» Завдяки

цьому розкривається «хтоїність» діючого суб'єкта. «Тільки, якщо хтось ще в змозі зрозуміти зміст наших слів, як і призначення наших дій, можна сказати, що розкрита ідентичність «Я». Для нас дуже важливим буде останній та суттєвий висновок Х. Арендт, підходячи до аналізу комунікативного простору як можливості існування наративної ідентичності. Йдеться про те, що дія реалізується у просторі, який встановлюється шляхом визнання інших. У цій реальності у людини є шанс стати «кимось», оскільки, залучаючись до міжлюдських стосунків, ми приймаємо за основу своєї ідентичності незворотний хід подій власного життя, що впливає з невинності наших дій. Можна підсумувати, що «ідентичність людини опосередкована не тільки й не стільки її словами та намірами, скільки тією формою, якої набуває історія її життя залежно від зіткнення з історіями інших людей» [10, с. 26].

Вивчаючи наслідки тоталітарного невизнання етнічної належності, Х. Арендт пише про «ненавчене та природне чуття ідентичності з тим, ким нам випало бути від народження». Ідентичність як поняття виникає та зникає разом з його інтенційним змістом – тим чи тим рівнем самоусвідомлення особи, усвідомлення її суспільного місця та ролі як власної колективної належності [2, с. 41–61].

У цьому контексті Е. Левінас слушно зауважує: «Якщо життя в його реальних зверненнях, в справах і турботах є життям безпосередньої дії, то життя у свідомості охоплює минуле, сьогоднішнє і майбутнє як єдине ціле, де минуле не залишається «позаду», а йде з нами і де майбутнє не сховане, а «проглядається», проектується, переживається. Свідомість – це і є зв'язок часів в актах нашої життєдіяльності» [6, с. 47]. З такою, дуже місткою сентенцією неможливо сперечатись. У межах нашого дослідження правомірно буде, враховуючи актуальність використання наративу як міждисциплінарного методологічного конструкту в сучасних суспільних науках, констатувати, що вже наратив постає в ролі поєднуючої ланки «в актах нашої життєдіяльності», оскільки життя саме в наративній формі «охоплює минуле, сьогоднішнє і майбутнє як єдине ціле». Отже, головним призначенням наративу можна вважати з'ясування значення подій для людського існування. Генетично зумовленим природою наративу, а відтак апіорним є те, що наративний метод особливо чутливий до часового модусу людського існування. Проблема ідентичності, у такий спосіб, постає у вигляді необхідності пов'язувати час в актах нашої життєдіяльності й постійно вибудовувати певну узгоджену історію життя з-поміж численності фрагментарних та неузгоджених соціальних наративів.

«Бути Я – значить володіти самоідентичністю як змістом по той бік будь-якої індивідуалізації. – стверджує Левінас. Я – це не те буття, яке завжди залишається тим самим, Я – це буття, існування якого полягає в самоідентифікації, в набутті своєї ідентифікації за будь-яких обставин. Я – це, по суті своїй, самоідентичність... Універсальна тотожність, за допомогою якої можна охопити все чужерідне, становить основу суб'єкта, а універсальною є думка “я розмірковую” [9, с. 65]. Тому саме в Я Левінас фіксує вихідний елемент процесу ідентифікації. На думку філософа, ідентифікація самототожного, що відбувається в Я, не здійснюється у вигляді монотонної тавтології: “Я – це Я”. Виходити потрібно з конкретного відношення між Я та світом. Саме у світі є те, з чим Я може себе ідентифікувати. Світ, чужий і небезпечний, повинен був би спотворювати Я. Насправді ж істинне та вроджене відношення між ними, коли Я постає, по суті, як самототожне, складається як знаходження у світі. “Позиція Я щодо світу як до іншого заключається в тому, що Я живе і ідентифікує себе, перебуваючи у світі як у себе” [9, с. 62].

На нашу думку, соціальна нерівність і мультикультурна суміш людей – вигідний та ефективний простір для руйнацій духовності націй, а це потребує філософського осмислення різних підходів, зокрема культурного плюралізму як умови спільного існування.

За Дж. Ролзом, концепція справедливості не може містити жодних ідей блага, окрім суто інструментальних, бо додавання неінструментальних чинників справедливості посилює значення індивідуального вибору. По-перше, кожна людина, вирішуючи проблеми, має брати до уваги вибір іншої особи, тим паче, коли доводиться обмежувати власні інтереси. По-друге, кожен має рівне право на всеохоплюючу систему свобод за умови взаємоузгодженості цих систем. Кожна з цих трьох позицій звертається до ідеї права як кола доступних форм життя та індивідуального раціонального вибору. Вчений зауважує, що вимоги громадян, котрі мають на меті цілі й виходять за це коло, безсилі. Отже, концепція справедливості може вважатися спільною тоді, «коли її можна застосувати до широкого кола суб'єктів», тому вона відображає індивідуальні цінності й характер суб'єкта. Це своєрідний збіг індивідуальних пріоритетів, який визначає правовий порядок. Головна раціональна обумовленість – її вигідність (*rational advantage*) для суб'єктів взаємодії [11, с. 76].

Складається враження, що після появи поняття «первинні блага» з теорії справедливості зникла вся «трансцендентальна граматику», а посилання на моральну складову вчинку означає лише звернення до гіпотетичного імперативу кантіанської традиції. Дж. Ролз націлюється на пошук соціальних засновків міжособистісного спілкування, «доступних для спостереження характеристик умов життя». Множинність суб'єктів соціальної комунікації, на його думку, не потребує загальної ідеї добра чи блага. Люди організують спільні й власні дії за принципом ситуативної згоди.

Усіляка обмежена ідентичність спричиняє партикуляризм поглядів та інтересів. Погоджуємося з критикою згаданого філософа К.-О. Апелем, стосовно намагання уникнути партикуляризму внаслідок заперечення залежності принципу справедливості від певних метафізичних концепцій. Просте заперечення звільняє принцип справедливості від партикуляризму передусім тому, що справедливість історично ситуативна, пов'язана із фактичними умовами (наприклад, об'єднавчий консенсус (*overlapping consensus*) Дж. Ролза). Тобто не треба норми справедливості узалежнювати від того, що "може розглядатися як спільний знаменник окремих традицій тієї чи тієї спільноти за конкретних історичних обставин", бо, наслідуючи Канта, справедливість варто тлумачити як "благо у сенсі морального принципу універсалізації". Необхідно мати на увазі: у глобальному плані (тобто для всіх народів), справедливості все ще не досягнуто, і вона має розумітися "як (всезагальна) мета телеологічної перспективи оцінювань, "регулятивна ідея" діяльності всіх". Передумовою цього й може слугувати світовий правовий лад. Лише те поняття "справедливості", що вільне від прив'язок і є зразком регулятивного принципу, здатне самостійно реагувати на "історичні виклики" й змінювати політичні умови фактичного консенсусу; саме така справедливість адекватна та безпечна за умов глобалізації. К.-О. Апель тлумачить принцип справедливості як "принцип необхідної здатності до консенсусу і прийнятності всіх морально релевантних рішень проблем для всіх, кого стосуються наслідки, – цей принцип необхідним чином завжди вже є визнаним стосовно кожного можливого партнера в сенсі необмеженої спільноти учасників дискурсу кожним, хто бере участь у процесі аргументації"[1, с. 370–371].

Тема культурної ідентичності належить до тем, котрі визначають формування інтелектуального простору тієї чи іншої доби. Саме вони безпосередньо пов'язані з найважливішими епохальними подіями та формують культурний ландшафт суспільства. Нагальність дослідження теми культурної ідентичності підсилює і факт глибинної кризи ідентичності на різних рівнях – від індивідуального до цивілізаційного. Руйнування структур та моделей ідентичності в «постсучасному» світі відбувається з дивовижною швидкістю, призводячи до фатальних наслідків. Серед найзначніших і трагічних наслідків цього розпаду ідентичності наголошуємо на таких: втрата індивідом значень та смислів; відсутність чіткого розуміння власної сутності; складнощі в розв'язанні питань «Хто я є?». «Приналежність до якої культурно-історичної спільноти для мене визначальна?» Закономірним наслідком втрати впевненості в безумовній наявності власної ідентичності стає її пошук. Отже, кризову ситуацію подолати можна через конституювання та відтворення ідентичності в сучасній плюралістичній культурі.

Стаття надійшла до редколегії 10.06.2016

Прийнята до друку 01.07.2015

Список використаної літератури

1. *Апель К.-О.* Етноетика та універсалістська макроетика: суперечність чи доповнювальність / К.-О. Апель // Єрмоленко А.М. Комунікативна практична філософія. Підручник. – К.: Лібра, 1999. – С. 355–371.
2. *Бистрицький Є.* Ідентичність, спільнота і політичне судження / Є. Бистрицький // Філософ. думка. – 2013. – № 4. – С. 41–61.
3. *Гуссерль Э.* Идеи к чистой феноменологии и феноменологической философии [Электронный ресурс] / Э. Гуссерль. – М.: ДИК, 1999. – Т. 1. – Режим доступа: http://philosophy.ru/library/husserl/husserl_ideal.html.
4. *Ільїна Галина.* Персональна ідентичність в стратегіях мислення нового часу [Електронний ресурс] / Галина Ільїна. – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-11623.html>.
5. *Кемеров В.* Философская энциклопедия [Электронный ресурс] / В. Кемеров // Режим доступа: <http://www.psyoffice.ru/6-183-identichnost-personalnaja-tozhdestvo-lichnosti.htm>
6. *Левінас Е.* Між нами: Дослідження думки-про-Іншого / Е. Левінас; пер. з франц. В. Куринський – К.: Дух і літера, 1999. – 291 с.
7. *Лейбниц Г. В.* Сочинения: в 4 т. / Г. В. Лейбниц; пер. Я. М. Боровского и др. – М.: Мысль, 1984. – Т.3. – 734 с.
8. *Локк Дж.* Опыт о человеческом разумении / Дж. Локк // Сочинения: в 3 т. – М.: Просвещение, 1985. – Т.2 – 560 с.
9. *Марчук О.В.* Інтерсуб'єктивний вимір процесу ідентифікації особистості / О.В. Марчук // Мультиверсум: філос. альманах. – 2006. – № 57. – С. 61–70.
10. *Подольська Т. В.* Комунікативно-дискурсивні практики як поле функціонування наративної ідентичності / Т. В. Подольська // Гуманітарн. часопис: Харків. авіаційний ін-т. – 2005. – № 4. – С. 24–29.
11. *Ролз Дж.* Идеи блага и приоритет права / Дж. Ролз // Современный либерализм: Ролз, Бёрлин, Дворкин, Кимлика, Сэндел, Тейлор, Уолдрон. – М.: Дом интеллектуальной книги; Прогресс-традиция, 1998. – 107 с.

12. Юм Д. Трактат о человеческом разумении// Д. Юм // Сочинения: в 2 т. – М., 1966. – Т.2.

PHENOMENON OF CULTURAL IDENTITY: PHILOSOPHICAL ASPECTS

Rostislav Polishchuk

*Ivan Franko National University of Lviv,
Institute of philosophy, department of theory and history of culture
st. University, 1, Lviv 79000, Ukraine,
e-mail: teatrolizovanuy@gmail.com*

Studied, such sciences as philosophy, sociology, cultural studies, political science considering identity in the context of other issues – globalization. However, it is proved, to reduce the growth of urgency to the question of identity merely a process of globalization can not. Indeed, cultural identity belongs to the important stages and processes of cultural organization of each community and is based on the fact that people – not just mechanical carriers of various needs and interests, but also psychological identity. This is what requires their combined coexistence.

Keywords: the phenomenon of identity, personal identity, identification, identity.

ФЕНОМЕН КУЛЬТУРНОЙ ИДЕНТИЧНОСТИ: ФИЛОСОФСКИЙ АСПЕКТ

Ростислав Полищук

*Львовский национальный университет имени Ивана Франко,
философский факультет, кафедра теории и истории культуры,
ул. Университетская, 1, Львов, 79000, Украина,
e-mail: teatrolizovanuy@gmail.com*

Исследуется, что такие науки, как философия, социология, культурология, политология рассматривают вопрос идентичности в контексте другой проблемы – глобализации. Однако, доказано: сводить рост актуальности проблемы идентичности только к одному процессу глобализации нельзя. Ведь культурная идентичность относится к весомым этапам и процессам культурного устройства каждого сообщества и основывается на том, что люди – не только механические носители тех или иных потребностей и интересов, но и психологических особенностей. Именно это и требует их совместного сосуществования.

Ключевые слова: феномен идентичности, персональная идентичность, идентификация, самосознание.